

До Научното жури

Назначено със Заповед на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“

№ РД 38-596/20.11.2014 г.

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор по международни отношения“

Област на висше образование: шифър 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: Международно право и международни отношения (05.05.15) – Международни отношения, шифър 3.3

Автор на дисертационния труд: Николина Георгиева Кутева, докторант в редовна форма на обучение към Катедра „Международно право и международни отношения“ при Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Тема на дисертационния труд: „Превантивна дейност на ООН в справянето с международните конфликти – от традиционно към превантивно мироопазване през XXI век“

Научен ръководител: Проф. д-р Пламен Иларионов Пантев

Рецензент: Проф. д-р Николай Симеонов Натов, СУ „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, бул. „Цар Освободител“ № 15, ет.4, каб. 294/301, тел. 02 9308 483/02 846 51 73, имейл адрес: n.natov@law.uni-sofia.bg

Уважаеми членове на Научното жури,

Със заповед на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38-596/20.11.2014 г. съм определен за член на Научното жури за провеждане на защитата на Николина Георгиева Кутева, докторант в редовна форма на обучение в професионално направление Международно право и международни отношения (05.05.15) – Международни отношения, шифър 3.3, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор по международни отношения“. На първото заседание на Научното

жури съм определен за негов председател и за рецензент на дисертацията. В указания срок представям на Вашето внимание рецензията си.

I. Кратко представяне на кандидатката.

Николина Кутева е родена в гр. Пловдив. Завършила е средно образование в Гимназия с хуманитарен профил „Св. Св. Кирил и Методий”, гр. Пловдив. Висше образование е придобила в СУ „Св. Кл. Охридски“, Юридически факултет, с образователно-квалификационна степен „магистър“ по международни отношения през 2007 г. Преди това е следвала една година в същия университет – Исторически факултет. За редовен докторант в област на висше образование с шифър 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление Международно право и международни отношения (05.05.15) – Международни отношения, шифър 3.3, е зачислена със заповед на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ № РД 20-586/31.03.2009 г. Срокът на докторантурата е от 01.04.2009 г. до 01.04.2012 г. Обучението е проведено в Катедра „Международно право и международни отношения“ при ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“ с научен ръководител Проф. д-р Пламен Пантев. Видно от удостоверение № 512/29.05.2014 г., кандидатката е положила изискуемите изпити както следва – кандидатдокторантски конкурс по международно право и международни отношения с общ успех мн. добър 5.00; кандидатдокторантски изпит по немски език с успех отличен 5.75; докторантски изпит по специалност „Международни отношения“ с успех мн. добър 5.00 и докторантски изпит по по немски език с успех отличен 5.50. Изпълнила е индивидуалния си план като редовен докторант и е представила дисертация в областта на проведеното обучение в направление „Международни отношения“, шифър 3.3. От м. май 2005 г. до м. февруари 2007 г. е работила като стажант в Министерството на външните работи. Има отпечатани три публикации по темата на дисертацията както следва: 1) Климатичните промени и други глобални проблеми като източници на съвременните международни конфликти, сп. Международни отношения, брой 1, 2014, с. 33 – 48; 2) Международната общност пред избор за военна намеса в защита на човешките права и предотвратяване на граждански войни и геноцид, сп. Международни отношения, брой 4, 2013, с. 19 – 26; 3) Съвременни предизвикателства пред ООН при справянето с асиметричните международни конфликти, сп. Международни отношения, брой 1, 2012, с. 47 – 60. Кандидатката е отчислена с право на защита въз основа на заповед на Ректора № РД 20-885/02.06.2014 г.

II. Относно процедурата.

В хода на разработване на тази дисертация бе установено както неточно позоваване на източници от кандидатката, така и липса на посочване на източници за определени малки пасажи от проекта. Първичното научно звено – Катедра МПМО посвети на случая отделно заседание, прецени внимателно ситуацията и задължи научния ръководител да предложи вариант на решение по въпроса. След негов доклад, съгласно който пасажите в работата, при които не е бил посочен източник или е имало неправилно посочване на такъв, са отстранени и позоваванията под линия коригирани, Катедрата с 9 гласа „за“ и 1 „въздържал се“ сметна за възможно да даде шанс на тази

работа да премине през предварително обсъждане. Проведеха се три обсъждания, на които не бяха констатирани нарушения при позоваване на източници, посочване под линия, както и технически несъобразности. Направените от членове на Катедрата бележки и препоръки по съществуващото на темата бяха в значителна степен съобразени при написване на окончателния вариант на дисертацията. Независимо от значителното закъснение кандидатката бе отчислена от докторантура с право на защита въз основа на решение на Факултетния съвет на ЮФ и посочената по-горе заповед на Ректора на СУ. Решението за готовността за публична защита на дисертацията бе взето от Съвета на първичното звено със 7 гласа „за“, 1 „против“ и 1 „въздържал се“. Кандидатката е подала изискуемите документи за защита на дисертацията. Въз основа на предложението на първичното звено Факултетният съвет на ЮФ в предвидения срок е определил Научното жури и е направил предложение до Ректора на СУ за утвърждаване на състава му, както и за дата на защитата. В предписания срок от предложението на Факултетния съвет, Ректорът със заповед № РД 38-596/20.11.2014 г. е утвърдил Научното жури и срока за защита. Датата за защита е 11.02.2015 г. Процедурата е спазена.

III. Кратко представяне на труда.

Дисертационният труд е с общ обем от 224 страници, от които научен текст 199 страници, заглавна страница, съдържание, списък на цитираната литература, който включва книги, справочници и речници, официални документи, периодичен печат и изследвания, доклади, статии и справки. Структурно работата обхваща въведение, изложение и заключение. Изложението е обособено в 4 римски точки, които вероятно изпълняват ролята на глави или раздели (авторката във въведението и в автореферата ги нарича „глави“). Направени са 452 бележки под линия. Списъкът на книгите в цитираната литература съдържа общо 53 заглавия, от които 23 на кирилица, останалите на латиница (английски и немски езици). Ползваните официални документи са 92, а статиите и докладите – 30.

Във въведението са представени предметът на дисертацията и мотивите за избор на темата, нейната актуалност и дисертабилност. Научната задача на дисертационния труд според авторката „не се състои в създаването на нови теории за превенция на международните конфликти, а само в доразвиването и новото научно обосноваване на международноправните механизми за превантивно мироопазване с оглед на тяхната дългосрочна ефективност и успешно практическо реализиране в предконфликтни и следконфликтни периоди“. Изследователската теза е формулирана така: „...все още съществуват редица ограничения пред регулативните способности на ООН за предотвратяване на международните конфликти, но същевременно започват да се разкриват и проявяват необходимите условия и предпоставки за осъществяването на преход от `традиционно` към `превантивно` мироопазване на световната организация през XXI век“. За основна изследователска цел на дисертацията се сочи следното: „...като се анализира превантивната дейност на ООН в справянето с международните конфликти, да се очертаят необходимите условия и предпоставки за осъществяване на преход от `традиционно` към `превантивно` мироопазване на световната организация през XXI в.“ Аргументирани са достатъчността и надеждността на ползваните

източници за написването на труда, изяснен е и въпросът за методите, приложени при неговата разработка.

В частта, обозначена с първо римско, се разглеждат структурната трансформация на системата на международните отношения и новият облик на съвременния международен конфликт. Във II-ра част (или глава) авторката се съсредоточава върху сравнителен анализ на инструментите на ООН за предотвратяване на международните конфликти. Третата част е посветена на анализ на мироопазването на ООН и неговата еволюция, и трансформация в съвременния свят. В последната част се изясняват ограниченията на ООН в рисковите зони и възможностите за успешно превантивно мироопазване, разкриващи се пред организацията. В заключението са обобщени резултатите от изследването, отнасящи се към поставената научно-изследователска теза, като обаче ненужно се преповтаря – макар и в съкратен вид, съдържанието на отделните части. Приложена е декларация за оригиналност. Дисертационният труд като структура и оформление отговаря на изискванията на чл. 66, ал.2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

IV. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и/или научно-приложно отношение.

IV.1. В научно отношение

Актуалността на изследването произтича от констатацията за нарастваща роля на ООН в областта на превантивната дипломатия и подкрепата за мирните процеси в глобален мащаб. Усложняващите се съвременни асиметрични международни конфликти пораждат необходимостта от ново научно обосноваване и доразвиване на съществуващите международноправни механизми за превантивно мироопазване на ООН. В този аспект е налице и нарастваща потребност от осигуряване на адекватен отговор на все по-комплексните и взаимосвързани асиметрични заплахи за международния мир и сигурност. Дисертацията се стреми да даде своя научен принос в разглежданата насока, което обуславя нейната актуалност.

IV.2. В научно-приложно отношение

Във връзка с гореказаното относно научната актуалност на труда и с оглед на успешното практическо реализиране на основополагащата цел на ООН, формулирана в чл. 1, ал. 1 на Устава на организацията, създаването на нова концепция за превантивното мироопазване на световната организация може да се определи като международноправен проблем с нарастваща актуалност и значение. Дисертацията е опит за предлагане на практически модел относно неизбежното сътрудничество между водещите световни центрове на сила в съвременния свят с цел преодоляване на множеството взаимосвързани и изострящи се глобални проблеми, както и за изясняване

на все по-нарастващите връзки между нестабилността на държавите и международния тероризъм.

V. Познава ли кандидатката състоянието на проблема и оценява ли творчески литературния материал?

Представената разработка разкрива, че авторката познава добре проблема, на който е посветен трудът. Познанието обхваща както появата и историческото развитие на тази материя, така и актуалното ѝ състояние съгласно ползваните източници. Авторката навлиза задълбочено в разглежданата проблематика и е добре запозната със състоянието на литературата, нормативната уредба и практиката в тази сфера. Работата показва, че дисертантката има способност да оценява творчески литературния, нормативния и документалния материал, като се справя с разкриването на нерешените въпроси и се опитва да даде научно аргументирани и практически насочени отговори от гледна точка на теорията, правната уредба и практиката на международните отношения.

VI. Избраната методика на изследване може ли да даде отговор на поставените задачи и цел на дисертационния труд?

Изследването е извършено на базата на няколко основни метода, а именно: сравнителен, аналитичен, нормативен и логически, както и методът „изследване на казуси“ (case study), с помощта на който се разглежда случаят с Македония. В отделни части аналитичният метод се използва в комбинация с описателен метод. Приложени са също и общонаучните методи – структурен, системен и логически.

Считам, че така подбраната и прилагана методика на изследване е в състояние да даде отговор на поставените задачи и цели на разглеждания дисертационен труд.

VII. Кратка аналитична характеристика на научните и/или научно-приложните приноси на дисертационния труд.

От посочените в автореферата приноси моменти на разработката приемам следните:

- 1) Определянето на ограниченията пред регулативните способности на ООН за предотвратяване на съвременните международни конфликти и извършеният сравнителен анализ на инструментариума на организацията за справяне с тях;
- 2) Прогнозите за осъществяването на преход от „традиционно“ към „превантивно“ мироопазване на ООН през XXI век;
- 3) Аргументираната необходимост доминиращото схващане за същността и приложението на превантивното мироопазване да се осъвремени, като се отчете въздействието на асиметричните международни конфликти върху поддържането на международния мир и сигурност;

- 4) Открояване на приносите на ООН в областта на превантивната дипломация и подкрепата за мирните процеси в глобален мащаб и обясняване на появяващите вследствие на това условия и предпоставки за осъществяване на преход от „традиционно“ към „превантивно“ мироопазване на организацията.

Така очертаните приноси дават основание да се заключи, че научно-изследователската теза е обоснована и доказана в дисертацията.

VIII. До каква степен дисертационният труд и приносите са лично дело на кандидата?

Към дисертацията е приложена декларация за оригиналност, изисквана съгласно чл.27, ал.2 ППЗРАСРБ и чл.66, ал.2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Тя потвърждава, че авторката коректно е ползвала наличната литература и други източници. Необходимите изводи от възникналите в хода на писане на дисертацията проблеми са били направени от авторката. При прочита на работата не съм констатирал неточно позоваване на източници, опити за плагиатство или несъответствие между бележки под линия и списък на източниците. Смятам, че дисертационният труд и приносите са лично дело на кандидатката.

IX. Критични бележки.

Критиката на една научна разработка винаги трябва да съдържа градивен елемент и да цели подпомагане на автора в бъдещите му научни и научно-практически начинания. В тази светлина бележките ми са както следва:

1. Научната задача на изследването е аргументиране и доказване на научно-изследователската теза. Авторката във въведението формулира задача, която е неясна и се отдалечава от тезата.

2. Целта на работата е на базата на резултатите от аргументиране и доказване на тезата да се направят съответните изводи, предложения и препоръки, които да се подредят ясно и отчетливо в заключението. Очертаната във въведението цел се нуждае от доизясняване и конкретизация.

3. Езикът на авторката би следвало да се освободи от някои ненужни чуждици (напр. „мултиполярност“).

4. В бъдещите си научни търсения авторката следва много внимателно да работи с източниците и да не допуска най-малко съмнение за некоректност в тази насока.

X. Заключение.

Цялостният прочит на дисертационния труд сочи, че той има редица достойнства, които определено преобладават пред констатираните слабости. Общият ми извод е, че разработилата този труд докторантка притежава задълбочени теоретични

познания в областта на международните отношения и способност за самостоятелни научни изследвания в материята. Постигнатите в дисертационния труд резултати, извлечени като изводи и предложения в хода на изследването и обобщени в заключението, представляват оригинален принос в българската наука за международните отношения, поради което на тази дисертация следва да се даде положителна оценка.

Ето защо считам, че дисертационният труд отговаря на императивните изисквания на чл. 6, ал.3 ЗРАСРБ, на чл. 27 от Правилника за неговото прилагане и на чл. 66 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”, поради което:

- 1) **Оценявам положително дисертацията.**
- 2) **Предлагам Научното жури да даде на Николина Георгиева Кутева образователната и научна степен „Доктор по международни отношения“.**

София, 09.01.2015 г.

.....

Професор д-р Н. Натов